

<https://doi.org/10.32999/2663-970X/2023-10-9>

How to Cite (Style APA):

Chaikovska O., Melnyk L., & Kuzo L. (2023). Interrelation of Communicative Speech Competence and Prosocial Behavior of Students. *Insight: the psychological dimensions of society*, 10, 174–195. <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2023-10-9>

Як цитувати (Стиль ДСТУ 8302: 2015):

Чайковська О., Мельник Л., Кузьо Л. Взаємозв'язок комунікативно-мовленнєвої компетентності та просоціальної поведінки студентів. *Інсайт: психологічні виміри суспільства*. 2023. № 10. С. 174–195. <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2023-10-9>

UDC [316.77-047.22:316.627]:378.091.212

Interrelation of Communicative Speech Competence and Prosocial Behavior of Students

Взаємозв'язок комунікативно-мовленнєвої компетентності та просоціальної поведінки студентів

Received: May 29, 2023

Accepted: October 30, 2023

Oksana Chaikovska

Ph.D. in Psychology, Associate Professor,
Department of General
and Practical Psychology
Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko
National University, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-0799-4987>

Liudmyla Melnyk

Ph.D. in Pedagogy, Associate Professor,
Department of Social Pedagogy
and Social Work
Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko
National University, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-3563-3137>

Liubov Kuzo

Ph.D. in Psychology, Associate Professor,
Department of Foreign Languages
and the Culture of Professional
Communication
Lviv State University of Internal Affairs,
Ukraine
kuzolyubov09@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-1554-3262>

Оксана Чайковська

кандидат психологічних наук, доцент,
кафедра загальної та практичної
психології
Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-0799-4987>

Людмила Мельник

кандидат педагогічних наук, доцент,
кафедра соціальної педагогіки
і соціальної роботи
Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-3563-3137>

Любов Кузьо

кандидат психологічних наук, доцент,
кафедра іноземних мов та культури
фахового мовлення
Львівський державний університет
внутрішніх справ, Україна
kuzolyubov09@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-1554-3262>

Abstract

The article presents the results of theoretical and empirical analysis of the influence of communicative speech competence on the development of prosocial behavior of future specialists in the field of sociology. **The purpose** of the research is to study the interrelation between the level of development of communicative speech competence and prosocial behavior of students. **Methods** used in the study: analysis of scientific sources, observations, surveys to determine the level of development of communicative competence and prosocial behavior; methods of mathematical statistics. **Results.** The peculiarities of the development of communicative control in communication, the level of communicative competence, speech competence, the level of empathic abilities, prosocial tendencies of professional competencies of students at different stages of study: the first year (the stage of entering the profession) and the sixth year of study (obtaining a complete higher education) are revealed in the course of the research. The findings demonstrate a positive correlation between the level of communicative speech training among the first-year students and their indicators of empathic abilities and altruistic tendencies in prosocial behavior. Moreover, an inverse relationship was observed between the level of communicative speech training and the inclination towards conformity and compliance. Among the master's students, a positive association is evident between enhanced communicative speech training and heightened levels of empathy and compliant prosocial tendencies. Conversely, an inverse relationship is observed between communicative speech training and emotionality and altruism, as well as a reduced inclination towards providing assistance to individuals in need of emotional support and selfless charitable help. Statistically significant differences in the level of communicative speech competence and the development of empathic tendencies are identified between the first-year and sixth-year student groups, with the latter exhibiting higher levels. **Discussion and conclusions.** It is argued that raising the level of communicative characteristics of socionomic students significantly influences the manifestation of prosocial tendencies. It is suggested that the educational training of socionomic professionals does not entirely bridge the existing gap between personal and professional development of students. The identified influence of the development of communicative speech competence on the formation of socionomic students' prosocial behavior points to the necessity of further research on the development of the communicative speech component in the training of psychologists and social workers.

Key words: social and personal characteristics, communicative control, empathy, altruism, empathic abilities, prosocial inclinations.

Анотація

У статті представлено результати теоретичного та емпіричного аналізування проблеми впливу комунікативно-мовленнєвої компетентності на розвиток просоціальної поведінки майбутніх фахівців соціономічного фаху. **Метою** дослідження є вивчення взаємозв'язку між рівнем розвитку комунікативно-мовленнєвої компетентності та просоціальної поведінки студентів. У дослідженні використано **методи:** аналізування наукових джерел, спостереження, опитування з метою з'ясування рівня розвитку комунікативної компетентності та просоціальної поведінки, методи математичної статистики. **Результати.** З'ясовано особливості розвитку комунікативного контролю у спілкуванні, рівень сформованості компетентності в спілкуванні; мовленнєвої компетентності, рівень емпатійних здібностей, просоціальні тенденції фахових компетентностей у студентів на різних етапах навчання: першого року (етап входження в професію) і шостого року навчання (здобуття повної вищої освіти). Встановлено, що чим вищий рівень комунікативно-мовленнєвої підготовки у студентів-першокурсників, тим вищі показники емпатійних здібностей та альтруїстичної тенденції просоціальної поведінки, а рівень конформізму та поступливості знижується. Виявлено, що у студентів-магістрів зі збільшенням комунікативно-мовленнєвої підготовки підвищується емпатія та поступлива просоціальна тенденція, при цьому знижується емоційність та альтруїзм, орієнтація на надання допомоги людям, які мають потребу в емоційній підтримці та можливість безкорисливого і благодійного надання допомоги. Констатовано статистично достовірні відмінності у групах студентів першого та шостого курсів у рівні комунікативно-мовленнєвої підготовки та рівні розвитку емпатійних тенденцій. Відповідно, магістранти переважають першокурсників. **Дискусія і висновки.** Обґрунтовано, що підвищення рівня комунікативних характеристик у студентів соціономічного фаху має суттєвий вплив на прояв просоціальних тенденцій. Зроблено припущення, що освітня підготовка фахівців соціономічного фаху не долає існуючої невідповідності між особистісним і професійним становленням студентів. Зазначено, що виявлений вплив розвитку комунікативно-мовленнєвої компетентності на формування просоціальної поведінки у студентів соціономічного фаху вказує на необхідність подальшого дослідження проблеми розвитку комунікативно-мовленнєвої складової у підготовці психологів та соціальних працівників.

Ключові слова: соціально-особистісні характеристики, комунікативний контроль, емпатія, альтруїзм, емпатичні здібності, просоціальні схильності.

Introduction

Communicative speech competence occupies an important place among key professional skills of future specialists in the field of psychology and social work. It is also considered as a component of other key professional competencies and contributes to the development of prosocial behavior.

When studying the features of prosocial behavior, researchers emphasize the connection between: prosocial behavior and the personality orientation of adolescents (Jiang et al., 2021); different types of prosocial behavior and the level of social and personal characteristics (Korchakova, 2018); prosocial behavior of students and individual values (Samper et al., 2021). The training of psychologists and social workers involves the formation of prosocial behavior as the basis of a person's professional orientation. Prosocial behavior orientates the future specialist to moral values that lead to cooperation with other people, as well as the provision of selfless assistance.

There are a number of studies in psychological science that reveal the phenomenology and structure of communicative speech competence as an integral characteristic of communication. In particular, the conceptual foundations of speech influence are based on the psychology of activity and the psychology of communication (Irons, 2023; Fonteyn, 2020).

In the works of scientists, speech is characterized, important characteristics within the scope of directed communicative influence are considered, namely: the identification of speech influence with all types of speech communication (Kazmirenko et al., 2011); the study of non-verbal means of communication (Fonteyn, 2020). Researcher N. Shevchenko (2015) distinguishes between linguistic and speech competence, noting that linguistic competence corresponds to the cognitive-linguistic aspect, and speech competence – to the communicative-speech aspect of language, which characterizes the degree of development of a specialist's professional speech (Shevchenko, 2015).

The analysis of the studied competence shows that the concept of "speech competence" is an integral quality of the personality

Вступ

Комунікативно-мовленнєва компетентність посідає важливе місце серед ключових професійних навичок майбутніх фахівців у сфері психології та соціальної роботи. Вона також є складовою інших ключових професійних компетентностей і сприяє розвитку просоціальної поведінки.

Досліджуючи особливості просоціальної поведінки, науковці наголошують на зв'язку: між просоціальною поведінкою та спрямованістю особистості підлітків (Jiang et al., 2021); різних типів просоціальної поведінки та рівнем соціально-особистісних особливостей (Корчакова, 2018); просоціальної поведінки студентів з індивідуальними цінностями (Samper et al., 2021). Підготовка психологів і соціальних працівників передбачає формування просоціальної поведінки як основи професійної спрямованості особистості. Просоціальна поведінка орієнтує майбутнього фахівця на моральні цінності, які спрямовують до співпраці з іншими людьми, а також надання безкорисливої допомоги.

У психологічній науці є низка досліджень, які розкривають феноменологію, структуру комунікативно-мовленнєвої компетентності як інтегральної характеристики спілкування. Зокрема, концептуальні основи мовленнєвого впливу ґрунтуються на психології діяльності та психології спілкування (Irons, 2023; Fonteyn, 2020).

У працях науковців охарактеризовано мовлення, розглянуто важливі характеристики у межах спрямованого комунікативного впливу, а саме: ототожнення мовленнєвого впливу з усіма видами мовленнєвої комунікації (Казміренко та ін., 2011); дослідження невербальних засобів мовлення (Fonteyn, 2020). Дослідниця Н. Шевченко (2015) виокремлює мовну і мовленнєву компетентність, зазначаючи, що мовна компетентність відповідає когнітивно-лінгвістичному аспекту, а мовленнєва – комунікативно-мовленнєвому аспекту мови, що характеризує міру розвитку професійного мовлення фахівця (Шевченко, 2015).

Аналізування досліджуваної компетентності показує, що поняття "мовленнєва компетентність" є інтегральною якістю особистості

of a socionomic specialist, which synthesizes the general culture of speech and its specific manifestations in professional activities (Coombs et al., 2023; Rivella et al., 2023).

Communicative competence is defined as knowledge, skills and abilities necessary for understanding others and forming one's own programs of speech behavior that are adequate to the goals, areas, situations of communication; as an ability that is formed in the interaction of a person with the social environment, in the process of gaining social and communicative experience (Kiessling, 2021). It should be stated that any communication process is an influence on the intended recipient, who can be, from their point of view, the object of communicative influence (Virta et al., 2023).

Foreign scientific research highlights different views on the peculiarities of communicative competence, namely: it is proved that the nature of communication depends on mental qualities of the individual, the culture of the society in which the person grew up, and personal values (Kim et al., 2018); communicative competence directly affects the ability of people to achieve their goals (Rickheit, Strohner, 2008); communicative competence combines cognitive, psychological, social and cultural factors (Rickheit, Strohner, 2008).

The national paradigm has different approaches to the interpretation of communicative competence as well. For instance, some authors define it as a person's ability to establish and maintain necessary contacts with other people, as a measure of satisfactory mastery of certain norms of communication and behavior (Lukianchuk, 2013). Other scholars consider communicative competence as a complex formation that combines cognitive, emotional and behavioral components; as a certain integral characteristic of communication that indirectly reflects moral and ideological attitudes of the individual, their general and professional orientation, and the level of sociability (Benish-Weisman et al., 2019). The researcher L. Tarvin (2015) defines communicative competence as the ability to communicate or use language in a socially appropriate way to give meaning and perform social tasks effectively and fluently through extended interaction (Tarvin, 2015). Thus, communicative competence is

фахівця соціономічного фаху, яка синтезує в собі загальну культуру мовлення та її специфічні прояви у професійній діяльності (Coombs et al., 2023; Rivella et al., 2023).

Комунікативна компетентність визначається: як знання, уміння та навички, необхідні для розуміння інших і формування власних програм мовленнєвої поведінки, які адекватні цілям, сферам, ситуаціям спілкування; як здатність, що формується у взаємодії людини із соціальним середовищем, у процесі набуття соціального та комунікативного досвіду (Kiessling, 2021). Також будь-який комунікативний процес є впливом на ймовірного адресата, який може бути, з його точки зору, об'єктом комунікативного впливу (Virta et al., 2023).

У зарубіжних наукових розвідках висвітлено різні погляди щодо особливостей комунікативної компетентності, а саме: доведено, що характер комунікації залежить від ментальних якостей особистості, культури соціуму, в якому зростала особистість, та особистісних цінностей (Kim et al., 2018); комунікативна компетентність безпосередньо впливає на здатність людей здобувати поставлену мету (Rickheit, Strohner, 2008); комунікативна компетентність поєднує когнітивні, психологічні, соціальні та культурні чинники (Rickheit, Strohner, 2008).

У вітчизняній парадигмі також наявні різні підходи до трактування комунікативної компетентності. Так, одні автори визначають її як здатність людини встановлювати та підтримувати необхідні контакти з іншими людьми, як міру задовільного оволодіння певними нормами спілкування, поведінки (Лук'янчук, 2013). Інші науковці розглядають комунікативну компетентність як комплексне утворення, що поєднало когнітивний, емоційний та поведінковий компоненти; як певну інтегральну характеристику спілкування, яка опосередковано відображає морально-світоглядні настановлення особистості, її загальну та професійну спрямованість, рівень комунікабельності (Benish-Weisman et al., 2019). Дослідник Л. Тарвін (2015) визначає комунікативну компетентність як здатність спілкуватися або використовувати мову соціально-відповідним способом,

a complex structure where its components form a hierarchical system. Each component depends on all the others, forming an internal interaction.

As for the theoretical study of prosocial behavior, it is considered as an individual's activity aimed at well-being of others and providing them with assistance (Martí-Vilar et al., 2019; Chaikovska et al., 2020). Prosocial behavior is interpreted quite broadly and is not reduced to one fixed model of behavior. According to foreign researchers, prosocial behavior is understood as actions that are beneficial to other people; forms of behavior that include sympathy, cooperation, assistance, contribution, altruism, interaction, showing love or helping others (Bhogal, Farrelly, 2019; Harwood, Tracy, 2021; Oberle et al., 2023).

Modern researchers have developed a model of a specialist in the socio-economic profession. According to most scholars' point of view, they should have different types of prosocial behavior: compliant, public, anonymous, direct, emotional, altruistic. They also have personal characteristics, moral qualities and properties that contribute to the development of prosocial identity, altruism as a manifestation of behavior. N. Korchakova supports the concept on the importance of empathy in the formation of a specialist's prosocial behavior (Korchakova, 2018).

A study on the relationship between the intensity of emotions and lexical ways of expressing them was conducted (Rivella et al., 2022). Significant differences between lexical modalities found in texts written with lower emotional intensity and with higher emotional intensity were found.

In modern scientific research, the issue of the correlation between communicative speech competence and prosocial behavior is considered at theoretical and empirical levels. In particular, attention is drawn to the peculiarities of "prosocial language" that promotes human cooperation and harmony (Shashikanta et al., 2019).

Given the above, there is a need for a comprehensive study on the interrelation between communicative speech competence and prosocial behavior of future psychologists and social workers. The theoretical analysis shows that the problem of the relationship between the level of development of communicative speech

to provide meaning and perform social tasks effectively and freely through expanded interaction (Tarvin, 2015). Thus, communicative competence is a complex structure, where its components form a hierarchical system. Each component depends on all the others, forming an internal interaction. Every structural component depends on all the others, forming an internal interaction. Each component depends on all the others, forming an internal interaction. Each component depends on all the others, forming an internal interaction.

to provide meaning and perform social tasks effectively and freely through expanded interaction (Tarvin, 2015). Thus, communicative competence is a complex structure, where its components form a hierarchical system. Each component depends on all the others, forming an internal interaction. Every structural component depends on all the others, forming an internal interaction. Each component depends on all the others, forming an internal interaction. Each component depends on all the others, forming an internal interaction.

to provide meaning and perform social tasks effectively and freely through expanded interaction (Tarvin, 2015). Thus, communicative competence is a complex structure, where its components form a hierarchical system. Each component depends on all the others, forming an internal interaction. Every structural component depends on all the others, forming an internal interaction. Each component depends on all the others, forming an internal interaction. Each component depends on all the others, forming an internal interaction.

to provide meaning and perform social tasks effectively and freely through expanded interaction (Tarvin, 2015). Thus, communicative competence is a complex structure, where its components form a hierarchical system. Each component depends on all the others, forming an internal interaction. Every structural component depends on all the others, forming an internal interaction. Each component depends on all the others, forming an internal interaction. Each component depends on all the others, forming an internal interaction.

to provide meaning and perform social tasks effectively and freely through expanded interaction (Tarvin, 2015). Thus, communicative competence is a complex structure, where its components form a hierarchical system. Each component depends on all the others, forming an internal interaction. Every structural component depends on all the others, forming an internal interaction. Each component depends on all the others, forming an internal interaction. Each component depends on all the others, forming an internal interaction.

competence and prosocial behavior has not been studied profoundly enough.

The purpose of the study is to investigate the interrelation between the level of development of communicative-speech speech competence and prosocial behavior of students. This involves solving a number of **tasks**: retrospective analysis of scientific literature on the problem of the influence of communicative-speech speech competence on the development of prosocial behavior of future specialists in a socionomic field; selection of a set of psychodiagnostic methods for studying the level of development of communicative speech competence and prosocial behavior of respondents; presentation of the results of an empirical study on the interrelation between the level of development of communicative speech competence and prosocial behavior of future specialists.

Hypothesis: we assume that the scientific facts will be important for pedagogical psychological science, and the interrelation between the level of development of communicative speech competence and prosocial behavior of students will have a statistically significant level.

Methods

In the course of the study, a set of methods was used: theoretical – analysis of psychological and psycholinguistic sources to clarify the essence and content parameters of communicative competence and prosocial behavior; empirical – observation, surveys (questionnaires, interviews, testing) to study the level of development of communicative competence and prosocial behavior; statistical – methods of mathematical statistics to ensure the reliability and validity of quantitative and qualitative analysis of the study results.

In accordance with the identified diagnostic indicators of the communicative and speech competence of the respondents (the level of competence in communication, manifestations of self-control in the process of communication, the level of communicative speech training of an individual) and prosocial behavior (manifestations of prosocial tendencies, the level of empathy), the following methods were chosen: “Diagnostics of the general level of communication” by V. Ryakhovskiy (Tur, 2019); “Assessment

Зважаючи на вищевикладене, виникає потреба у комплексному дослідженні взаємозв'язку комунікативно-мовленнєвої компетентності та просоціальної поведінки майбутніх психологів і соціальних працівників. Теоретичне аналізування продемонструвало, що проблема взаємозв'язку рівня розвитку комунікативно-мовленнєвої компетентності та просоціальної поведінки вивчена недостатньо.

Метою дослідження є вивчення взаємозв'язку між рівнем розвитку комунікативно-мовленнєвої компетентності та просоціальної поведінки студентів. Зазначене передбачає вирішення низки **завдань**: ретроспективне аналізування наукової літератури з проблеми впливу комунікативно-мовленнєвої компетентності на розвиток просоціальної поведінки у майбутніх фахівців соціономічного фаху; підбір комплексу психодіагностичних методик дослідження рівня розвитку комунікативно-мовленнєвої компетентності та просоціальної поведінки респондентів; висвітлення результатів емпіричного дослідження щодо взаємозв'язку рівня розвитку комунікативно-мовленнєвої компетентності та просоціальної поведінки у майбутніх фахівців.

Гіпотеза: автори припускають, що з'ясовані наукові факти матимуть значення для педагогічної психологічної науки, а взаємозв'язок між рівнем розвитку комунікативно-мовленнєвої компетентності та просоціальної поведінки студентів матиме статистично достовірний рівень.

Методи

У процесі дослідження було використано комплекс **методів**: теоретичні – аналізування психологічних і психолінгвістичних джерел для з'ясування сутності та змістових параметрів комунікативно-мовленнєвої компетентності та просоціальної поведінки; емпіричні – спостереження, опитування (анкетування, бесіди, тестування) для вивчення рівня розвитку комунікативно-мовленнєвої компетентності та просоціальної поведінки; статистичні – методи математичної статистики для забезпечення вірогідності та достовірності кількісного і якісного аналізування результатів дослідження.

of communicative control in communication” by M. Schneider (Shevchenko, 2016); “Speech control map” (Turchak, 2015); “Diagnostics of the level of empathic abilities” by I. Yusupov (Shevchenko, 2016); “Prosocial Tendencies Measure (PTM)” by G. Carlo and B. Randall (Korchakova, 2018).

Participants. The experimental sample of the study consisted of the first-year and sixth-year students majoring in Psychology and Social Work at the Faculty of Special Education, Psychology and Social Work of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University (Kamianets-Podilskyi, Ukraine), with a total of $n=76$ respondents. The average age of the participants was 20 (range: 17-23).

Variables. The research strategy was based on a list of variables related to six types of prosocial behavior that are interrelated to the level of communicative control and empathic tendencies: the level of competence, the level of self-control, the level of communicative speech training, prosocial disposition, and the level of empathy.

Organization of the research. The main confirmatory experiment was conducted in 2022. The study was approved by the Ethics Commission and the administration of the institution of higher education.

Statistical analysis. The correlation analysis of the study data was carried out according to the Pearson (R) criterion based on the statistical software package SPSS, v. 21.0. The non-parametric Mann-Whitney U test was used to determine statistically significant differences between the groups of first-year and sixth-year students. The Fisher’s angular transformation coefficient (φ) was used to determine differences in the frequency of the trait.

Results

The results of the empirical study of socionomic specialty students demonstrated the content parameters of the development of communicative control in communication, the level of formation and manifestations of competence in communication; speech competence, the formation of the levels of empathic abilities, prosocial tendencies as professional competencies that have clearly expressed trends at different

Відповідно до визначених діагностичних показників комунікативно-мовленнєвої компетентності досліджуваних (рівень компетентності у спілкуванні, прояви самоконтролю в процесі спілкування, рівень комунікативно-мовленнєвої підготовки особистості) та просоціальної поведінки (прояви просоціальної схильності, рівень емпатії) були обрані такі методики: “Діагностика загального рівня спілкування” В. Ряховського (Тур, 2019); “Оцінка комунікативного контролю в спілкуванні” М. Снайдера (Шевенко, 2016); “Карта контролю мовлення” (Турчак, 2015); “Діагностика рівня емпатійних здібностей” І. Юсупова (Шевенко, 2016); “Вимірювання просоціальних тенденцій” Г. Карло та Б. Ренделла (Корчакова, 2018).

Учасники. Експериментальну вибірку дослідження склали студенти першого та шостого курсу спеціальностей “Психологія”, “Соціальна робота” факультету спеціальної освіти, психології та соціальної роботи Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (Кам’янець-Подільський, Україна), загальною кількістю $n=76$ респондентів. Середній вік учасників склав 20 років (діапазон: 17–23 роки).

Змінні. Констатувальною стратегією дослідження визначено перелік змінних, які стосувалися шести типів просоціальної поведінки, що взаємопов’язані з рівнем комунікативного контролю та емпатійними тенденціями: рівень компетентності, рівень самоконтролю, рівень комунікативно-мовленнєвої підготовки, просоціальна схильність та рівень емпатії.

Організація дослідження. Основний констатувальний експеримент проведено впродовж 2022 року. Дослідження було узгоджено з Етичною комісією та адміністрацією закладу вищої освіти.

Статистичне аналізування. Кореляційний аналіз даних дослідження здійснювався за критерієм Пірсона (R) на базі пакету статистичних програм SPSS, v. 21.0. Непараметричний U-критерій Манна Уїтні використано для з’ясування статистично достовірних відмінностей між групами здобувачів першого та шостого курсів. Коефіцієнт кутового перетворення Фішера (φ) – для визначення відмінностей частоти прояву ознаки.

stages of training: for the first-year students – the stage of entering the profession, for the sixth year students – obtaining a complete higher education.

Qualitative analysis of the empirical data using the methodology “Assessment of communicative control in communication” by M. Schneider allowed diagnosing communicative skills and communicative control in communication, which present communicative competence of the respondents. The obtained indicators are presented in the form of a diagram (Fig. I).

The study reveals that a low indicator of communicative control is prevalent among 46.00% of the first-year students and 28.20% of the sixth-year students. This group is characterized by behavioral stability, a tendency towards self-disclosure in communication, immediacy, openness through straightforwardness, and inflexibility.

A medium communication control was presented by 32.40% of the first-year students and 38.50% of the sixth-year students. These respondents are characterized by: expressiveness and spontaneity in their actions; emotional immediacy and intemperance; tendency to

Результати

Результати емпіричного дослідження у здобувачів соціономічного фаху продемонстрували змістові параметри розвитку комунікативного контролю у спілкуванні, рівень сформованості та проявів компетентності в спілкуванні; мовленнєвої компетентності, сформованості рівнів емпатійних здібностей, просоціальних тенденцій як фахових компетентностей, що мають чітко виражені тенденції на різних етапах навчання: у першокурсників – етап входження в професію, у досліджуваних шостого року навчання – здобуття повної вищої освіти.

Якісне аналізування емпіричних даних за методикою “Діагностика комунікативного контролю в спілкуванні” за М. Снайдером дозволило діагностувати комунікативні уміння та комунікативний контроль в спілкуванні, які є комунікативною компетентністю респондентів. Отримані показники представлено у вигляді діаграми (рис. I).

Низький показник комунікативного контролю констатовано у 46.00% здобувачів першого курсу і у 28.20% здобувачів шостого року навчання, які характеризуються стійкістю

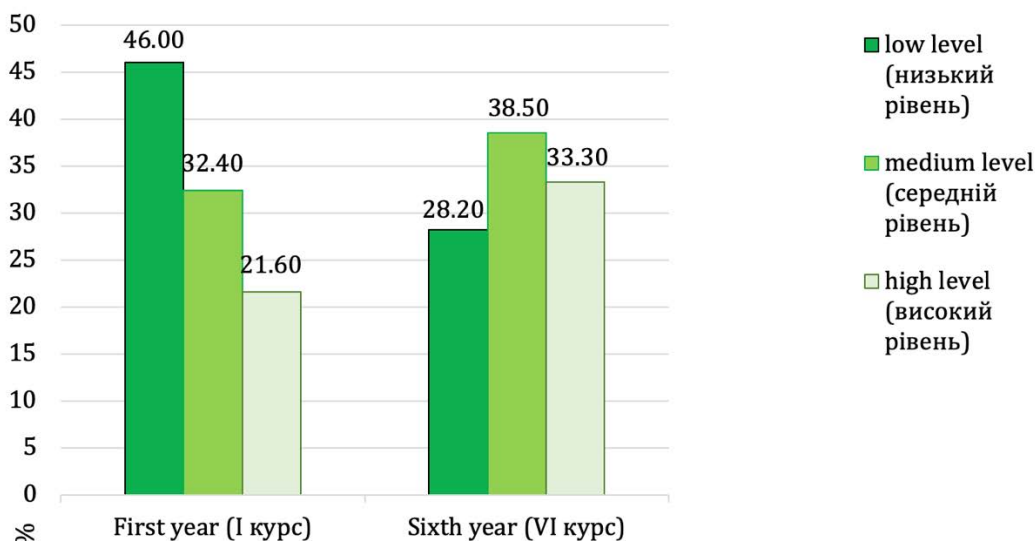

Fig. I. Levels of communicative control of the respondents according to M. Scheider methodology

Рис. I. Рівні комунікативного контролю досліджуваних за методикою М. Снайдера

outbursts of anger, resentment, conflicts; low level of self-control. High communication control is observed in 21.60% of the first-year students and 33.30% of the sixth-year students. These data indicate that the respondents are characterized by: flexibility in adapting to changes in situations of uncertainty; a high level of positive well-being; self-control of emotions; and a lack of desire to get into unpredictable situations.

The obtained values of the Fisher's angular transformation indicate a statistically significant difference in low communicative control between the groups (a low control for the first year – .896, for the sixth year – .605). The indicators are statistically significant at the level of $p \leq .05$.

Analysis of the empirical results using the methodology "Diagnostics of the general level of communication" by V. Ryakhovskyi showed that the first-year respondents have medium and low levels of the formation and manifestation of competence in communication, and the sixth-year students have high and medium levels.

Among the participants, a low level of communicative control was recorded in 40.50% of the first-year students and 23.10% of the master's students. A medium level of communicative control was inherent in 37.80% of the first-year students and 41.00% of the sixth-year students. Additionally, a high level of communicative control was demonstrated by 35.90% of the master's students and 21.70% of the first-year students.

Based on the resulting values of the Fisher's angular transformation (φ), a statistically significant difference between low and high levels of the formation and manifestations of competence in communication between the groups was found (a low level for the first-year students – .674, for the sixth-year students – .465; a high level for the first-year students – .471, for the master's students – .604). The significance level is $p \leq .05$.

Thus, the data obtained show that most of the respondents have positive indicators – medium and high levels of communication competence, but the share of the sample, approximately 40.50% of the first-year students and 23.10% of the master's students, is of research interest, which requires correctional and developmental intervention.

поведінки, схильністю до спонтанного само-розкриття в спілкуванні, безпосередністю, відкритістю через прямолінійність та негнучкість.

Середній комунікативний контроль презентували 32.40% досліджуваних першокурсників і 38.50% студентів шостого курсу. Ці респонденти характеризуються: виразністю і спонтанністю у своїх діях; емоційною безпосередністю та нестриманістю; схильністю до спалахів гніву, образ, конфліктів; низьким рівнем самоконтролю. Високий комунікативний контроль спостерігається в 21.60% досліджуваних першого року навчання і 33.30% досліджуваних шостого року навчання. Це означає, що досліджуваним притаманні: гнучкість під час адаптації до змін у ситуаціях невизначеності; високий рівень позитивного самопочуття; самоконтроль емоцій; відсутність бажання потрапляти у непередбачувані ситуації.

Отримані значення кутового перетворення Фішера вказують на статистично значущу відмінність у низькому показнику комунікативного контролю між групами (низький контроль для першого курсу – .896, для шостого курсу – .605. Показники є статистично достовірними на рівні $p \leq .05$).

Аналізування емпіричних результатів за методикою "Діагностика рівня сформованості та проявів компетентності в спілкуванні" за В. Ряховським показало, що у респондентів першого курсу домінують середній і низький рівні сформованості та прояву компетентності у спілкуванні, а у студентів шостого курсу – високий і середній рівні.

Низький рівень зафіксовано у 40.50% першокурсників і 23.10% магістрантів. Середній рівень притаманний 37.80% студентів першого курсу та 41.00% студентів шостого курсу. Високий рівень мають 35.90% магістрантів і 21.70% першокурсників.

На основі отриманих значень кутового перетворення Фішера (φ) з'ясовано статистично достовірну відмінність низького і високого рівнів сформованості та проявів компетентності в спілкуванні між групами (низький рівень для першого курсу – .674, для шостого курсу – .465; високий рівень для першокурсників – .471, для магістрантів – .604). Рівень значущості $p \leq .05$.

In the course of the study the level of empathic tendencies of the respondents as a criterion of communicative and speech competence and a component of prosocial behavior were determined. The results obtained by the methodology "Diagnostics of the level of empathic abilities" by I. Yusupov are presented in Fig. II.

A low level of empathy was recorded in 51.40% of the first-year students and 20.50% of the sixth-year students. These research participants have difficulty establishing contact with people, and emotional manifestations of others are incomprehensible and meaningless to them. A medium level of empathy is possessed by 29.70% of the first-year students and 51.30% of the sixth-year students. These respondents are characterized by emotional manifestations and self-control, but when they show too much emotion, they lose patience with the interlocutor. In this empirical study, the prevalence of a high level of empathy was observed solely in 18.90% of the first-year students and 28.20% of the master's students. These respondents are sensitive to the mood of the interlocutor, try to anticipate conflicts and find compromise solutions when they arise. According to the Fisher's angular

Отже, отримані дані показали, що у більшості досліджуваних позитивні показники – середній і високий рівні компетентності в спілкуванні, проте представляє дослідницький інтерес частка вибірки, орієнтовно 40.50% першокурсників та 23.10% магістрантів, яка потребує корекційно-розвивального втручання.

З'ясовано рівень емпатійних тенденцій у респондентів як критерій комунікативно-мовленнєвої компетентності та компонент просоціальної поведінки. Отримані результати за методикою "Діагностика рівня емпатійних здібностей" за І. Юсуповим подано на рис. II.

Низький рівень емпатії зафіксовано у 51.40% першокурсників та у 20.50% студентів шостого курсу. Такі досліджувані мають труднощі у встановленні контактів з людьми, а емоційні прояви інших для них є незрозумілими та беззмістовними. Середнім рівнем емпатії володіють 29.70% респондентів першого курсу та 51.30% респондентів шостого курсу. Таким респондентам притаманні емоційні прояви, самоконтроль, але при зайвому виплеску емоцій вони втрачають терпіння

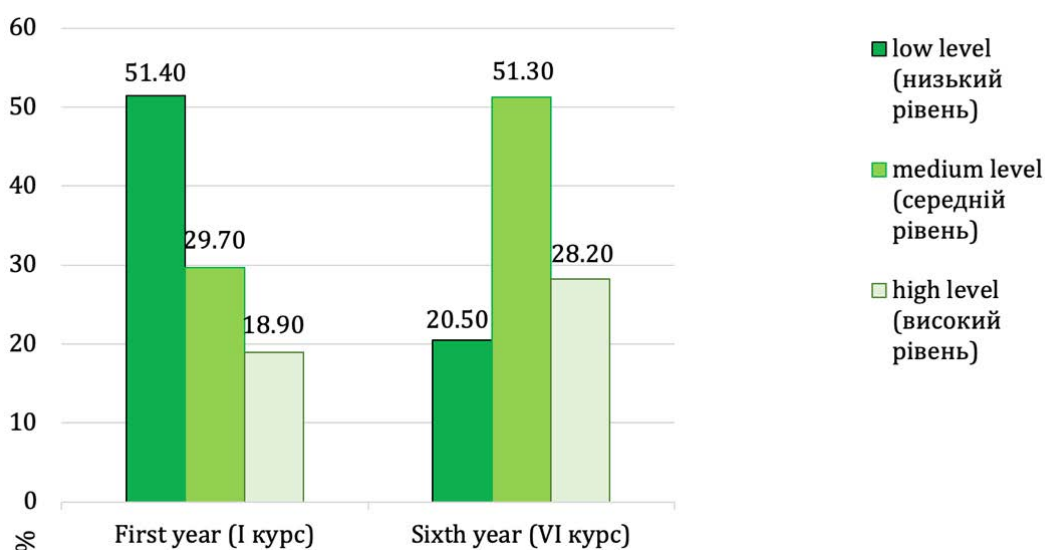

Fig. II. Indicators of empathic tendencies of socionomic specialty students

Рис. II. Показники рівнів емпатійних тенденцій у студентів соціономічного фаху

transformation, we can conclude that there is a statistically significant difference in low, medium and high levels of empathy between the groups (a low level for the first-year students – .724, for the sixth-year students – .432; a medium level for the first-year students – .547, for the sixth-year students – .710; a high level for the first-year students – .392, for the master’s students – .527). The significance level is $p \leq .05$.

The methodology “Prosocial Tendencies Measure (PTM)” by H. Carlo and B. Randall involved the study of six types of prosocial behavior: compliant (obedient, conformist), public, anonymous, dire, emotional, and altruistic. The findings are presented in Table 1.

The present study reveals that compliant prosocial behavior, indicative of a predisposition to render assistance upon request, is prevalent in 37.80% of the first-year students and 23.10% of the sixth-year students. Additionally, public prosocial behavior, characterized by the provision of assistance in the presence of others, is exhibited by 16.30% of the first-year students and 15.40% of the master’s students. These findings highlight distinct patterns of prosocial behavior across different academic levels, underscoring potential implications for understanding and fostering prosocial tendencies in educational environments. People who provide help need to be evaluated by others, it is important for them to know the opinion of people who are important to them or public opinion in general about their actions. 8.10% of the first-year students and 7.70% of the sixth-year students have anonymous prosocial behavior, which can be traced to helping in cases when others do not know about it. The person who helps does not need evaluation of the act of helping, as when performing this action, they remain faithful to the normative values internally accepted by them, thus, self-reinforcement is

у спілкуванні зі співрозмовником. Високий рівень емпатії зафіксовано тільки у 18.90% першокурсників та у 28.20% магістрантів. Такі досліджувані чутливо реагують на настрій співрозмовника, намагаються передбачити конфлікти і знаходити компромісні рішення при їх виникненні. За кутовим перетворенням Фішера можна зробити висновок, що існує статистично значуща відмінність у низькому, середньому та високому рівнях емпатії між групами (низький рівень для першокурсників – .724, для шостого курсу – .432; середній рівень для першокурсників – .547, для шостого курсу – .710; високий рівень для першокурсників – .392, для магістрів – .527). Рівень значущості $p \leq .05$.

Методика “Вимірювання просоціальних тенденцій” за Г. Карло і Б. Ренделлом передбачала вивчення шести типів просоціальної поведінки: поступливої (догідливої, конформістської), публічної, анонімної, екстремної, емоційної та альтруїстичної. Результати представлено у табл. 1.

Поступлива просоціальна поведінка, що відображає тенденцію надання допомоги у зв’язку із проханням, притаманна 37.80% студентам першого курсу та 23.10% студентам шостого курсу; 16.30% першокурсників і 15.40% магістрантів мають публічну просоціальну поведінку, що стосується надання допомоги при наявності оточуючих людей. Ці результати підкреслюють відмінні моделі просоціальної поведінки на різних освітніх рівнях й увиразнюють потенційні наслідки для розуміння й укріплення просоціальних тенденцій в освітньому середовищі. Людям, які надають допомогу, необхідна оцінка дії з боку інших, їм важливо знати думку значущих для них людей або громадську думку в цілому про їхній вчинок. У 8.10% студентів першого курсу

Table 1. Types of the students’ prosocial behavior

Таблиця 1. Типи просоціальної поведінки у студентів

Results of the students’ responses Результати відповідей студентів	Types of prosocial behavior, % Типи просоціальної поведінки, %					
	Compliant Поступлива	Public Публічна	Anonymous Анонімна	Dire Екстремна	Emotional Емоційна	Altruistic Альтруїстична
First year Першого курсу	37.80	16.30	8.10	18.90	8.10	10.80
Sixth year Шостого курсу	23.10	15.40	7.70	20.50	15.40	17.90

sufficient. The data analysis revealed that direct prosocial behavior, defined as the act of providing assistance solely due to another individual's need, and deriving pleasure from the act itself, was observed in 18.90% of the first-year students and 20.50% of sixth-year students. These results indicate a notable prevalence of altruistic tendencies among both academic cohorts, where individuals demonstrate a willingness to help others in urgent situations, driven by intrinsic satisfaction rather than external motivations or rewards. Emotional prosocial behavior is a characteristic of 8.10% of the first-year students and 15.40% of the master's students. It is focused on helping people who need emotional support and participating in situations in which helping is emotionally colored. Altruistic prosocial behavior, which implies the possibility of selfless and charitable assistance without personal benefits, is inherent in 10.80% of the first-year students and 17.90% of the sixth-year students.

The study findings indicate distinct prevalent prosocial tendencies among the first-year students and master's students. For the first-year students, the prominent prosocial tendencies include compliant, public, and direct behaviors. In contrast, the master's students demonstrate a preponderance of compliant, emergency, and altruistic prosocial behaviors.

To find out the individual speech communication of the respondents, the psycholinguistic methodology "Speech Control Map" was used. The analysis of the study results revealed that 16.20% of the first-year respondents exhibited a high level of communicative speech competence, respectively, while a comparatively higher proportion of 38.50% of the sixth-year respondents demonstrated a high level in the same domain. These findings highlight variations in communicative speech competence across academic levels, underscoring potential implications for educational programs and curriculum development to enhance students' communication skills throughout their education. The respondents' speech is characterized by expressiveness, clarity, friendliness, it is emotionally colored, and the timbre is mostly soft. During the conversation, the respondents usually choose prosocial words (words of support, sympathy), are attentive to details, and try to present their point

of view. 7.70% of sixth-year students showed a high level of anonymous prosocial behavior, which is characterized by providing assistance in such cases when the recipients are unaware of the help. The respondents who help others do not seek recognition or rewards for their actions, but they do it because it is the right thing to do, and they derive satisfaction from it. Emotional prosocial behavior is observed in 8.10% of first-year students and 15.40% of master's students. It is characterized by helping people who need emotional support and participating in situations where helping is emotionally colored. Altruistic prosocial behavior, which implies selfless and charitable assistance without personal benefits, is observed in 10.80% of first-year students and 17.90% of sixth-year students. The study findings indicate distinct prevalent prosocial tendencies among first-year students and master's students. For first-year students, the prominent prosocial tendencies include compliant, public, and direct behaviors. In contrast, master's students demonstrate a preponderance of compliant, emergency, and altruistic prosocial behaviors. To find out the individual speech communication of the respondents, the psycholinguistic methodology "Speech Control Map" was used. The analysis of the study results revealed that 16.20% of first-year respondents exhibited a high level of communicative speech competence, respectively, while a comparatively higher proportion of 38.50% of sixth-year respondents demonstrated a high level in the same domain. These findings highlight variations in communicative speech competence across academic levels, underscoring potential implications for educational programs and curriculum development to enhance students' communication skills throughout their education. The respondents' speech is characterized by expressiveness, clarity, friendliness, it is emotionally colored, and the timbre is mostly soft. During the conversation, the respondents usually choose prosocial words (words of support, sympathy), are attentive to details, and try to present their point

of view. 7.70% of sixth-year students showed a high level of anonymous prosocial behavior, which is characterized by providing assistance in such cases when the recipients are unaware of the help. The respondents who help others do not seek recognition or rewards for their actions, but they do it because it is the right thing to do, and they derive satisfaction from it. Emotional prosocial behavior is observed in 8.10% of first-year students and 15.40% of master's students. It is characterized by helping people who need emotional support and participating in situations where helping is emotionally colored. Altruistic prosocial behavior, which implies selfless and charitable assistance without personal benefits, is observed in 10.80% of first-year students and 17.90% of sixth-year students. The study findings indicate distinct prevalent prosocial tendencies among first-year students and master's students. For first-year students, the prominent prosocial tendencies include compliant, public, and direct behaviors. In contrast, master's students demonstrate a preponderance of compliant, emergency, and altruistic prosocial behaviors. To find out the individual speech communication of the respondents, the psycholinguistic methodology "Speech Control Map" was used. The analysis of the study results revealed that 16.20% of first-year respondents exhibited a high level of communicative speech competence, respectively, while a comparatively higher proportion of 38.50% of sixth-year respondents demonstrated a high level in the same domain. These findings highlight variations in communicative speech competence across academic levels, underscoring potential implications for educational programs and curriculum development to enhance students' communication skills throughout their education. The respondents' speech is characterized by expressiveness, clarity, friendliness, it is emotionally colored, and the timbre is mostly soft. During the conversation, the respondents usually choose prosocial words (words of support, sympathy), are attentive to details, and try to present their point

of view. 7.70% of sixth-year students showed a high level of anonymous prosocial behavior, which is characterized by providing assistance in such cases when the recipients are unaware of the help. The respondents who help others do not seek recognition or rewards for their actions, but they do it because it is the right thing to do, and they derive satisfaction from it. Emotional prosocial behavior is observed in 8.10% of first-year students and 15.40% of master's students. It is characterized by helping people who need emotional support and participating in situations where helping is emotionally colored. Altruistic prosocial behavior, which implies selfless and charitable assistance without personal benefits, is observed in 10.80% of first-year students and 17.90% of sixth-year students. The study findings indicate distinct prevalent prosocial tendencies among first-year students and master's students. For first-year students, the prominent prosocial tendencies include compliant, public, and direct behaviors. In contrast, master's students demonstrate a preponderance of compliant, emergency, and altruistic prosocial behaviors. To find out the individual speech communication of the respondents, the psycholinguistic methodology "Speech Control Map" was used. The analysis of the study results revealed that 16.20% of first-year respondents exhibited a high level of communicative speech competence, respectively, while a comparatively higher proportion of 38.50% of sixth-year respondents demonstrated a high level in the same domain. These findings highlight variations in communicative speech competence across academic levels, underscoring potential implications for educational programs and curriculum development to enhance students' communication skills throughout their education. The respondents' speech is characterized by expressiveness, clarity, friendliness, it is emotionally colored, and the timbre is mostly soft. During the conversation, the respondents usually choose prosocial words (words of support, sympathy), are attentive to details, and try to present their point

of view consistently and logically. A medium level of communicative speech competence was observed in 40.50% of the first-year students and 43.60% of the master's students. The respondents' speech is inexpressive, emotionally neutral, and the timbre is mostly firm. The respondents try to present their thoughts consistently and logically, but do not pay attention to the details of the conversation, do not use the most expressive and accurate means of speech in real speech activity. 43.30% of the first-year students and 17.90% of the sixth-year students have insufficient communicative speech competence. Their speech is inarticulate, fast, unbalanced, and the timbre is mostly tense. During communicative interaction, the respondents do not use emotionally colored prosocial words, have problems with self-control of speech, and demonstrate anxiety and uncertainty during public speaking.

The Fisher's angular transformation coefficient indicates a statistically significant difference in high and low levels of communicative speech competence between the groups (a low level for the first-year students – .716, for the sixth-year students – .450; high level for the first-year students – .411, for the sixth-year students – .605 at $p \leq .05$). It was concluded that the results of the study based on the psycholinguistic methodology "Speech Control Map" showed that a significant number of the first-year students have insufficient knowledge of the main aspects of speech interaction, which leads to the inability to recognize their own speech shortcomings and the inability to strive for self-improvement of communication skills.

In order to empirically study the relationship between the levels of development of communicative speech competence and prosocial behavior of socionomic specialty students, correlation analysis using Pearson's criterion (R) was conducted. A significant level of correlation between the indicators of communicative control in the first-year students and their empathic abilities ($R=.554$, $p \leq .01$) was found. The study findings suggest a positive correlation between empathic abilities and communicative control among first-year students, indicating that as empathic abilities increase, so does the level of communicative control. Furthermore, this positive association suggests that heightened communicative control corresponds to higher indicators of empathic abilities.

значення для розробки освітніх програм і навчальних планів з метою покращення комунікативних умінь студентів упродовж навчання. Мовлення досліджуваних характеризується виразністю, чіткістю, доброзичливістю, емоційно забарвлене, тембр переважно м'який. Респонденти під час розмови, зазвичай, підбирають слова просоціального спрямування (слова підтримки, співчуття), уважні до деталей, прагнуть послідовно і логічно викласти свою точку зору. Середній рівень комунікативно-мовленнєвої підготовки зафіксовано у 40.50% першокурсників та у 43.60% магістрантів. Мовлення досліджуваних невиразне, емоційно нейтральне, тембр переважно твердий. Респонденти намагаються послідовно і логічно викласти думку, але не звертають увагу на деталі розмови, не використовують у реальній мовленнєвій діяльності найбільш виразні і влучні засоби мовлення. У 43.30% студентів першого курсу та у 17.90% студентів шостого курсу зафіксовано недостатню комунікативно-мовленнєву підготовку. Їхнє мовлення невиразне, швидке, невірноважене, тембр переважно напружений. Досліджувані під час комунікативної взаємодії не вживають емоційно забарвлені слова просоціального спрямування, мають проблеми з самоконтролем мовлення, під час публічного виступу демонструють тривожність та невпевненість.

Коефіцієнт кутового перетворення Фішера вказує на статистично достовірну відмінність у високому та низькому рівнях комунікативно-мовленнєвої підготовки між групами (низький рівень для першого курсу – .716, для шостого курсу – .450; високий рівень для першого курсу – .411, для шостого курсу – .605 при $p \leq .05$). Узагальнено, що результати дослідження за психолінгвістичною методикою "Карта контролю мовлення" показали, що значна частина першокурсників мало знають головні аспекти мовленнєвої взаємодії, що спонукає до нездатності розпізнавати власні мовленнєві недоліки та неспроможності прагнути до самовдосконалення комунікативних навичок.

З метою емпіричного дослідження взаємозв'язку між рівнями розвитку комунікативно-мовленнєвої компетентності

An inverse correlation between communicative control and the compliant prosocial tendency of the respondents was established: $R=-.380, p\leq.05$. The correlation indicates that the level of conformity and yielding decreases with the increase of communicative control in the first-year students. The level of communicative control correlates with altruistic behavior: $R=.682, p\leq.01$. The data give grounds to suggest that with an increase in communicative control, the ability to manage one's emotions, the students' altruistic tendency increases. Similarly, with an increase in the possibility of selfless and charitable assistance, the respondents' communicative control increases (Fig. III).

A statistically significant correlation was found between the level of communicative speech competence of the first-year students ("Speech Control Map") and empathic abilities ($R=.538; p\leq.01$), altruistic prosocial behavior

та просоціальної поведінки у студентів соціономічного фаху ми здійснили кореляційний аналіз за критерієм Пірсона (R). З'ясовано достовірний рівень кореляційного зв'язку між показниками комунікативного контролю у студентів першого курсу та їхніми емпатійними здібностями ($R=.554, p\leq.01$). Тобто чим більше студенти-першокурсники демонструють емпатійні здібності, тим вищий у них спостерігається рівень комунікативного контролю, і чим вищий комунікативний контроль у студентів, тим вищі показники емпатійних здібностей вони можуть продемонструвати.

Встановлено зворотний кореляційний зв'язок між комунікативним контролем та поступливою просоціальною тенденцією досліджуваних: $R=-.380, p\leq.05$. Це вказує на те, що у студентів першого курсу зі збільшенням комунікативного контролю знижується

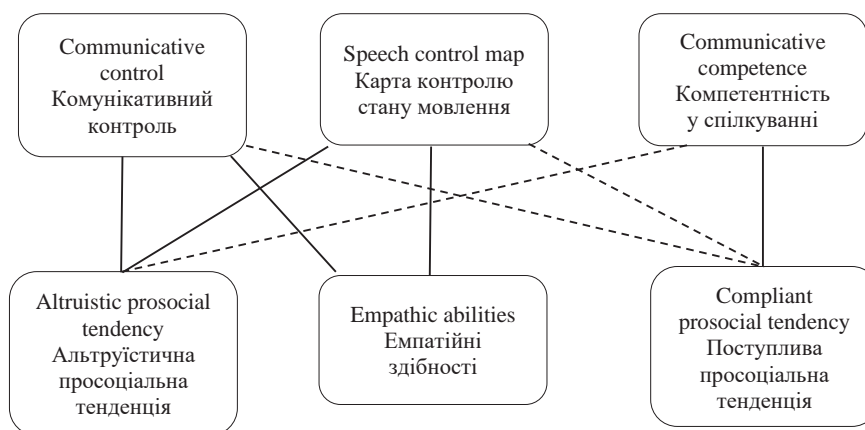

Fig. III. Correlation pleiade of statistically significant correlation between the levels of development of communicative speech competence and prosocial behavior of the first-year students

Рис. III. Кореляційна плеяда статистично достовірних зв'язків між рівнями розвитку комунікативно-мовленнєвої компетентності та просоціальної поведінки досліджуваних першого курсу

Notes: — direct correlation; ----- inverse correlation; correlation indices: "communicative control" and "empathic abilities" ($R=.554; p\leq.01$); "communicative control" and "compliant prosocial tendency" ($R=-.380; p\leq.05$); "communicative control" and "altruistic prosocial tendency" ($R=.682, p\leq.01$); "speech control map" and "empathic abilities" ($R=.538; p\leq.01$); "speech control map" and "altruistic prosocial tendency" ($R=.634; p\leq.01$); "speech control map" and "compliant prosocial tendency" ($R=-.340; p\leq.05$); "communicative competence" and "altruistic prosocial tendency" ($R=-.670; p\leq.01$); "communicative competence" and "compliant prosocial tendency" ($R=.379; p\leq.05$).

Примітка: — прямиий кореляційний зв'язок, ----- обернений кореляційний зв'язок; показники кореляційних зв'язків: "комуникативний контроль" та "емпатійні здібності" ($R=.554; p\leq.01$); "комуникативний контроль" та "поступлива просоціальна тенденція" ($R=-.380; p\leq.05$); "комуникативний контроль" та "альтруїстична просоціальна тенденція" ($R=.682, p\leq.01$); "карта контролю мовлення" та "емпатійні здібності" ($R=.538; p\leq.01$); "карта контролю мовлення" та "альтруїстична просоціальна тенденція" ($R=.634; p\leq.01$); "карта контролю мовлення" та "поступлива просоціальна тенденція" ($R=-.340; p\leq.05$); "компетентність у спілкуванні" та "альтруїстична просоціальна тенденція" ($R=-.670; p\leq.01$); "компетентність у спілкуванні" та "поступлива просоціальна тенденція" ($R=.379; p\leq.05$).

($R=.634$; $p\leq.01$). The results of the study reveal a positive correlation between the students' communicative speech training and their levels of empathy and altruism. Specifically, as the level of communicative speech training increases, there is a concurrent rise in the students' empathy and altruistic tendencies. A negative weak correlation between the communicative speech training of the first-year students and their compliant prosocial tendency was found ($R=-.340$; $p\leq.05$). We assume that under certain conditions, with an increase in communicative speech training, these students may reduce the level of concessive tendencies, but this requires statistical proof. A weak correlation was found between competence in communication and compliant behavior ($R=.379$; $p\leq.05$). It can be argued that there is a possibility of an increase in yielding behavior with an increase in communicative competence. The sixth-year students have statistically significant correlations between the level of communicative control and empathic abilities ($R=.683$; $p\leq.01$); communicative control and compliant prosocial tendency ($R=.338$; $p\leq.05$). It can be explained by the fact that the better master's students control their communications, the higher their empathy is and the greater is their tendency to provide assistance when asked. Negative correlations were recorded between communicative control and emotional ($R=-.508$; $p\leq.01$) and altruistic prosocial tendencies ($r=-.508$; $p\leq.01$). There is a statistically significant correlation between communicative speech training of the master's students according to the "Speech Control Map" and their empathic abilities ($R=.566$; $p\leq.01$). Thus, with an increase in the master students' communicative speech training, their empathic abilities increase. Inverse correlations were found between communicative speech training and emotional ($R=-.402$; $p\leq.05$) and altruistic prosocial tendencies ($R=-.399$; $p\leq.05$). We assume that with an increase in communicative speech training of the sixth-year students, under certain conditions, emotionality and altruism decrease (Fig. IV).

The correlation study showed that competence in communication positively correlates with empathic abilities ($R=.746$; $p\leq.01$), thus, with an increase in communicative competence

рівень конформізму та поступливості. Рівень комунікативного контролю корелює з альтруїстичною поведінкою: $R=.682$, $p\leq.01$. Це дає підстави стверджувати, що при збільшенні комунікативного контролю, уміння керувати своїми емоціями у студентів посилюється альтруїстична тенденція. Так само при збільшенні можливості безкорисливого і благодійного надання допомоги у респондентів підвищується комунікативний контроль (рис. III).

З'ясовано статистично достовірну кореляцію між рівнем комунікативно-мовленнєвої підготовки студентів першого року навчання ("Карта контролю мовлення") та емпатійними здібностями ($R=.538$; $p\leq.01$), альтруїстичною просоціальною поведінкою ($R=.634$; $p\leq.01$). Тобто зі збільшенням комунікативно-мовленнєвої підготовки студентів зростає рівень їхньої емпатії та альтруїзму. Констатовано негативний слабкий кореляційний зв'язок між комунікативно-мовленнєвою підготовкою першокурсників та їхньою поступливою просоціальною тенденцією ($R=-.340$; $p\leq.05$). Припускаємо, що за певних умов, при збільшенні комунікативно-мовленнєвої підготовки, у цих студентів може знизитися рівень поступливих тенденцій, але це потребує статистичного доведення. Слабкий кореляційний зв'язок зафіксовано між компетентністю у спілкуванні та поступливою поведінкою ($R=.379$; $p\leq.05$). Можна стверджувати, що існує ймовірність збільшення поступливості з підвищенням компетентності у спілкуванні. У студентів шостого курсу є статистично достовірні зв'язки між рівнем комунікативного контролю та емпатійними здібностями ($R=.683$; $p\leq.01$); комунікативним контролем та поступливою просоціальною тенденцією ($R=.338$; $p\leq.05$). Пояснюємо тим, що чим краще магістранти контролюють свої комунікації, тим вищими є їхня емпатія і збільшується тенденція надавати допомогу в зв'язку з проханням. Негативні кореляції зафіксовано між комунікативним контролем та емоційною ($R=-.508$; $p\leq.01$) й альтруїстичною просоціальними тенденціями ($r=-.508$; $p\leq.01$). Статистично достовірною кореляцією простежується між комунікативно-мовленнєвою підготовкою магістрів за "Картою контролю мовлення" та їхніми емпатійними здібностями

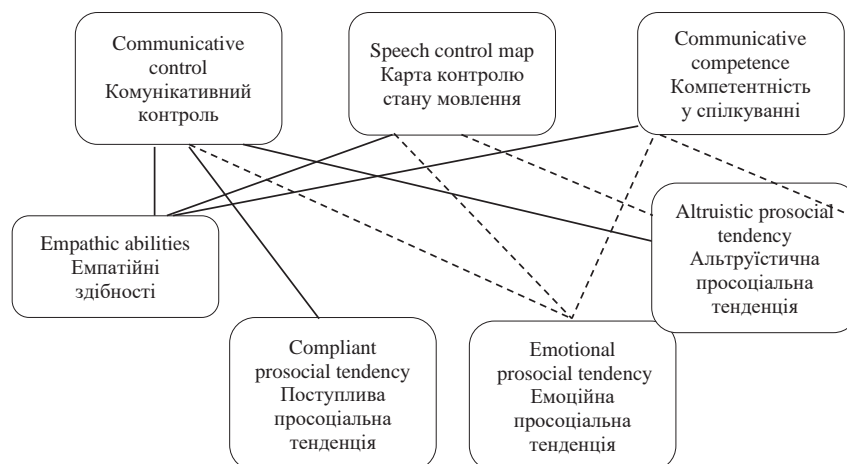

Fig. IV. Correlation pleiade of statistically significant correlations between the levels of development of communicative speech competence and prosocial behavior of the sixth-year students

Рис. IV. Кореляційна плеяда статистично достовірних зв'язків між рівнями розвитку комунікативно-мовленнєвої компетентності та просоціальної поведінки досліджуваних шостого курсу

Notes: ——— direct correlation; ----- inverse correlation; the correlation indices for the investigated correlations are as follows: “communicative control” and “empathic abilities” ($R=.683$; $p\leq.01$); “communicative control” and “compliant prosocial tendency” ($R=.338$; $p\leq.05$); “communicative control” and “altruistic prosocial tendency” ($R=-.508$; $p\leq.01$); “communicative control” and “emotional prosocial tendency” ($R=-.508$; $p\leq.01$); “speech control map” and “empathic abilities” ($R=.566$; $p\leq.01$); “speech control map” and “altruistic prosocial tendency” ($R=-.399$; $p\leq.05$); “speech control map” and “emotional prosocial tendency” ($R=-.402$; $p\leq.05$); “communicative competence” and “empathic abilities” ($R=.746$; $p\leq.01$); “communicative competence” and “altruistic prosocial tendency” ($R=-.463$; $p\leq.01$); “communicative competence” and “emotional prosocial tendency” ($R=-.486$; $p\leq.01$).

Примітка: ——— прями кореляційний зв'язок, ----- обернений кореляційний зв'язок; показники кореляційних зв'язків: “комуникативний контроль” та “емпатійні здібності” ($R=.683$; $p\leq.01$); “комуникативний контроль” та “поступлива просоціальна тенденція” ($R=.338$; $p\leq.05$); “комуникативний контроль” та “альтруїстична просоціальна тенденція” ($R=-.508$; $p\leq.01$); “комуникативний контроль” та “емоційна просоціальна тенденція” ($R=-.508$; $p\leq.01$); карта контролю мовлення” та “емпатійні здібності” ($R=.566$; $p\leq.01$); “карта контролю мовлення” та “альтруїстична просоціальна тенденція” ($R=-.399$; $p\leq.05$); “карта контролю мовлення” та “емоційна просоціальна тенденція” ($R=-.402$; $p\leq.05$); “компетентність у спілкуванні” та “емпатійні здібності” ($R=.746$; $p\leq.01$); “компетентність у спілкуванні” та “альтруїстична просоціальна тенденція” ($R=-.463$; $p\leq.01$); “компетентність у спілкуванні” та “емоційна просоціальна тенденція” ($R=-.486$; $p\leq.01$).

of the master’s students, their empathy and ability to find compromise solutions in conflicts increases. Communication competence was found to have an inverse correlation with emotional ($R=-.486$; $p\leq.01$) and altruistic prosocial tendencies ($R=-.463$; $p\leq.01$). This indicates that the higher the competence in communication of senior students is, the lower the manifestations of emotional tendencies and altruism are.

To determine the degree of significance of the differences between the groups of the first- and sixth-year students, a nonparametric criterion, the Mann-Whitney U test, was used. Statistically significant differences in empathy between the first- and sixth-year students were found

($R=.566$; $p\leq.01$). Отже, зі збільшенням комунікативно-мовленнєвої підготовки магістрантів зростають їхні емпатійні здібності. Зворотні кореляційні зв'язки встановлено між комунікативно-мовленнєвою підготовкою та емоційною ($R=-.402$; $p\leq.05$) й альтруїстичною просоціальними тенденціями ($R=-.399$; $p\leq.05$). Припускаємо, що при збільшенні комунікативно-мовленнєвої підготовки студентів шостого курсу, за певних умов, знижується емоційність та альтруїзм (рис. IV).

Кореляційне дослідження показало, що компетентність у спілкуванні позитивно корелює з емпатійними здібностями ($R=.746$; $p\leq.01$), тобто при підвищенні компетентності

($U=963.50$; $p=.012$). The level of development of the six-year students' empathic tendencies is stated to be statistically higher than of that of the first-year students. The analysis of the results obtained after using the Mann-Whitney U-test allowed establishing statistically significant differences between the average ranks in the level of development of communicative speech training of the first-year students and master students according to the "Speech Control Map" – $U=974.50$; $p=.008$. It was expected that sixth-year students exhibit a significantly higher level of communicative speech competence compared to first-year students.

These results are indicative of partial coverage of the research problem, as they delineate potential avenues for further investigation. Future research could explore correlations between specific elements of communicative speech competence and various dimensions of prosocial behavior.

Discussion

The analysis of the study results allows asserting that communicative speech competence is related to students' prosocial behavior.

The research correlates with the works of other scholars who have studied the relationship between individual value-motivational tendencies and the empathic resource, as well as with studies examining linguistic abilities and their relationship with empathy, emotional intelligence, and cognitive flexibility (Daga, Rajan, 2023).

Scientists emphasize the importance of developing communication skills and empathy to improve the quality of interpersonal communication and stimulate prosocial behavior (Bhokal & Farrelly, 2019); the importance of communication strategies aimed at increasing empathy and developing prosocial behavior; the use of communication and language competence curricula in the development of psychology students' prosocial skills (Oberle et al, 2023); on the impact of communication training and psychological programs on the development of prosocial behavior and empathy of future social workers (Korniyaka, 2018), that was confirmed and operationalized when determining correlations between communicative speech competence and prosocial behavior of respondents.

у спілкуванні магістрантів зростає їхня емпатія, здатність знаходити компромісні рішення у конфліктах. З'ясовано, що компетентність у спілкуванні знаходиться в оберненій залежності з емоційною ($R=-.486$; $p\leq.01$) й альтруїстичною просоціальними тенденціями ($R=-.463$; $p\leq.01$). Це вказує на те, що чим вища компетентність у спілкуванні старшокурсників, тим менше проявів емоційних тенденцій та альтруїзму.

Для визначення міри значущості відмінностей між групами студентів першого та шостого курсів використано непараметричний критерій – U-критерій Манна Уїтні. З'ясовано статистично достовірні відмінності емпатії у досліджуваних першого та шостого курсів ($U=963.50$; $p=.012$). Констатовано, що рівень розвитку емпатійних тенденцій у магістрантів статистично вищий, ніж у першокурсників. Аналізування результатів, отриманих після використання U-критерію Манна-Уїтні, дозволило встановити статистично достовірні відмінності між середніми рангами у рівні розвитку комунікативно-мовленнєвої підготовки першокурсників та магістрантів за "Картою контролю мовлення" – $U=974.50$; $p=.008$, тобто очікувано студенти шостого курсу, порівняно зі студентами першого, демонструють вищий рівень комунікативно-мовленнєвої підготовки.

Отже, ці результати не вичерпують усіх аспектів проблеми, проте окреслюють шляхи подальшого дослідження, які ми вбачаємо у з'ясуванні кореляційних зв'язків між окремими складовими комунікативно-мовленнєвої компетентності та просоціальної поведінки.

Дискусії

Аналізування отриманих результатів дослідження дозволило стверджувати, що комунікативно-мовленнєва компетентність пов'язана з просоціальною поведінкою студентів.

Наше дослідження перегукується з працями інших науковців, які вивчали: взаємозв'язок між індивідуальними ціннісно-мотиваційними тенденціями та емпатійним ресурсом, а також із дослідженнями, у ході яких вивчено лінгвістичні здібності та їх зв'язок з емпатією, емоційним інтелектом і когнітивною гнучкістю (Daga, Rajan, 2023).

The above-mentioned scientific studies provide convincing empirical data on the relationship between empathy and personal qualities; on the use of various forms and methods for developing skills of future psychologists and social workers. However, for the first time, we considered the relationship between communicative speech competence and prosocial behavior of future specialists in the socioeconomic sphere and found a statistically significant level. It was empirically found and statistically proved that the respondents with a higher level of communicative speech competence demonstrate a higher level of propensity for prosocial behavior, such as interaction, cooperation, empathy and help to each other. In addition, the correlation analysis revealed the correlation between the indicators of communicative control, empathic abilities, altruistic, and prosocial behavior of the respondents.

These results indicate the need to focus on encouraging the use of communicative speech competence in the development of prosocial behavior in training for future psychologists and social workers.

Taking into account the views expressed by researchers and the results of our study, communicative speech competence can be considered as an important factor in the development of prosocial behavior.

Conclusions

1. It was found that the level of communicative speech competence of the first- and sixth-year students is closely related to empathic abilities and altruistic behavior. It was noted that with an increase in disinterested help, the communicative and speech control of the first-year students increases. With an increase in communicative speech competence, the level of conformism and compliance decreases. It was found that the sixth-year students demonstrate a higher level of communicative speech competence. However, with an increase in communicative speech competence, under certain conditions, their emotionality and altruism, orientation towards helping people in need of emotional support and the possibility of selfless and charitable assistance decrease.

Вчені акцентують увагу на важливості розвитку комунікативних навичок і емпатії для підвищення якості міжособистісного спілкування та стимулюванні просоціальної поведінки (Bhogal, Farrelly, 2019); на значущості комунікативних стратегій, спрямованих на підвищення емпатії та розвитку просоціальної поведінки; на використанні навчальних програм із комунікативно-мовленнєвої компетентності при формуванні просоціальних навичок у студентів психологічного факультету (Oberle et al., 2023); на впливі комунікативних тренінгів і психологічних програм на розвиток просоціальної поведінки та емпатії у майбутніх фахівців соціальної сфери (Korniyaka, 2018), що нами підтверджено й операціоналізовано під час з'ясування зв'язку комунікативно-мовленнєвої компетентності та просоціальної поведінки респондентів.

Вищезначені наукові розвідки наводять переконливі емпіричні дані щодо взаємозв'язку між емпатією та особистісними якостями; щодо використання різних форм і методів формування навичок у майбутніх психологів та соціальних працівників. Проте нами вперше розглянуто взаємозв'язок комунікативно-мовленнєвої компетентності та просоціальної поведінки майбутніх фахівців соціальної сфери і виявлено статистично достовірний рівень. Емпірично з'ясовано і статистично доказано, що респонденти з вищим рівнем комунікативно-мовленнєвої компетентності демонструють вищий рівень схильності до просоціальної поведінки, такої як взаємодія, співпраця, емпатія та допомога один одному. Крім того, кореляційним аналізуванням з'ясовано залежність між показниками комунікативного контролю, емпатійними здібностями, альтруїстичною, просоціальною поведінкою досліджуваних.

Зазначені результати вказують на потребу орієнтації на спонування до використання комунікативно-мовленнєвої компетентності у розвитку просоціальної поведінки при підготовці майбутніх психологів та соціальних працівників.

Враховуючи висловлені погляди дослідників і результати нашого дослідження, узагальнюємо, що комунікативно-мовленнєва

2. It was stated that an increase in the level of communicative characteristics of students has a peculiar influence on the manifestation of prosocial tendencies. It was assumed that the educational training of socioeconomic specialists does not overcome the existing discrepancy between the personal and professional development of future specialists. The level of development of students' prosocial behavior is determined by the system of communicative and speech skills related to the level of self-control in the process of communication, the peculiarities of speech communication, and the development of empathy.

3. It was established that training of future psychologists and social workers should be focused not only on improving communicative and speech competence, but also on encouraging the use of this competence in the development of prosocial behavior.

4. The prospect of further research can be related to the development of an experimental psychological program for the formation of communicative speech competence, which affects the formation of prosocial behavior as an important component in the activities of specialists in the socioeconomic area of study.

References

- Benish-Weisman, M., Daniel, E., Sneddon, J., & Lee, J. (2019). The relations between values and prosocial behavior among children: The moderating role of age. *Personality and Individual Differences, 141*, 241–247. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.01.019>
- Bhagal, M. S., & Farrelly, D. (2019). The psychology of prosocial behavior: An introduction to a special issue. *Current Psychology, 38*, 910–911. <https://doi.org/10.1007/s12144-019-00377-9>
- Chaikovska, O., Holovach, T., Melnyk, L., & Kuzo, L. (2020). Prosocial Behaviour of Teenagers and Adolescents: Concepts and Tendencies. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala, 12*(1), 226–243. <https://doi.org/10.18662/rrem/211>
- Coombs, W. T., & Tachkova, E. R. (2023). Integrating Moral Outrage in Situational Crisis Communication Theory: A Triadic Appraisal Model for Crises. *Management Communication Quarterly*. <https://doi.org/10.1177/08933189221151177>
- Daga, S., & Rajan, G. (2023). Investigating Linguistic Abilities and its Relationship with Empathy, Emotional Intelligence and Cognitive Flexibility.

компетентність є важливим чинником у розвитку просоціальної поведінки.

Висновки

1. Досліджено, що рівень комунікативно-мовленнєвої підготовки у респондентів першого та шостого курсу тісно пов'язаний з емпатійними здібностями та альтруїстичною поведінкою. Зазначено, що зі збільшенням безкорисливої допомоги у досліджуваних першого курсу підвищується комунікативно-мовленнєвий контроль. Зі збільшенням комунікативно-мовленнєвої підготовки у них знижується рівень конформізму та поступливості. З'ясовано, що студенти шостого курсу демонструють вищий рівень комунікативно-мовленнєвої підготовки. Проте, у них зі збільшенням комунікативно-мовленнєвої підготовки, за певних умов, знижується емоційність та альтруїзм, орієнтація на надання допомоги людям, які мають потребу в емоційній підтримці та можливість безкорисливого і благодійного надання допомоги.

2. Констатовано, що підвищення рівня комунікативних характеристик у студентів має своєрідний вплив на прояв просоціальних тенденцій. Зроблено припущення, що освітня підготовка фахівців соціономічного фаху не долає наявної невідповідності між особистісним і професійним становленням майбутніх фахівців. Рівень розвитку просоціальної поведінки студентів зумовлений системою комунікативно-мовленнєвих вмінь, пов'язаних із рівнем самоконтролю в процесі спілкування, особливостями мовленнєвої комунікації, розвитком емпатії.

3. Встановлено, що під час підготовки майбутніх психологів та фахівців соціальної сфери необхідна орієнтація не лише на удосконалення комунікативно-мовленнєвої компетентності, а й на спонукування до використання зазначеної компетентності у розвитку просоціальної поведінки.

4. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в розробці експериментально-психологічної програми формування комунікативно-мовленнєвої компетентності, яка впливає на формування просоціальної поведінки як важливої складової у діяльності фахівців соціономічного фаху.

- PSYCHOLINGUISTICS*, 33(2), 57–89. <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2023-33-2-57-89>
- Fonteyn, L. (2020). Book Review: English Historical Linguistics: Approaches and Perspectives. *Journal of English Linguistics*, 48(2), 199–204. <https://doi.org/10.1177/0075424220913087>
- Harwood, J., & Tracy, K. (2021). Language–AND–Social Psychology: Epilogue. *Journal of Language and Social Psychology*, 40(1), 172–178. <https://doi.org/10.1177/0261927X20962846>
- Ironsi, C. S. (2023). Improving Communicative Competence Levels of Pre-Service Teachers Through Spoken-Based Reflection Instruction. *Journal of Education*, 203(3), 678–689. <https://doi.org/10.1177/00220574211044543>
- Jiang, Y., Yao, Y., Zhu, X., & Wang, S. (2021). The Influence of College Students' Empathy on Prosocial Behavior in the COVID-19 Pandemic: The Mediating Role of Social Responsibility. *Frontiers in Psychiatry*, 12, 782246. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2021.782246>
- Kazmirenko, V. P., Sivers, Z. V. & Dukhnevych, V. M. (2011). Aktyvizatsiia kohnityvnykh protsesiv u spilkuvani [Activation of cognitive processes in communication]. Kyiv: Milenium. http://psy-lpr.at.ua/Materials/aktivizacija_kognitivnykh_procesiv_u_spilkuvani.pdf
- Kiessling, C., & Fabry, G. (2021). What is communicative competence and how can it be acquired? *GMS Journal for Medical Education*, 38(3), 49. <https://doi.org/10.3205/zma001445>
- Kim, M. Y., Joshanloo, M., & Foldesi, E. (2020). Relationship Between Emotional Expression Discrepancy and Life Satisfaction Across Culture and Personal Values. *Current Psychology*, 39, 1087–1097. <https://doi.org/10.1007/s12144-018-9826-6>
- Korchakova, N. V. (2018). Vikova heneza prosotsialnoi povedinky [Age-related genesis of personality prosociality]. *Candidate's thesis*. Kyiv. https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/%D0%94_26.053.10/Korchakova.pdf
- Korniyaka, O. (2018). The Communicative Determinants of Professional Self-Fulfilment of University Lecturers. *PSYCHOLINGUISTICS*, 23(1), 139–159. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1211179>
- Lukianchuk, N. V. (2013). Formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti obdarovanykh starshoklasnykiv u virtualnii komunikatsii [Formation of communicative competence of gifted high school students in virtual communication]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti – Education and development of a gifted personality*, 5, 35–39. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Otros_2013_5_11
- Martí-Vilar, M., Corell-García, L., & Merino-Soto, C. (2019). Systematic review of prosocial behavior measures. *Revista de Psicología*, 37(1), 349–377. <https://doi.org/10.1016/j.rpsic.2018.12.001>
- Список використаних джерел**
- Benish-Weisman M., Daniel E., Sneddon J., Lee J. The relations between values and prosocial behavior among children: The moderating role of age. *Personality and Individual Differences*. 2019. Vol. 141. P. 241–247. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.01.019>
- Bhagal M. S., Farrelly D. The psychology of prosocial behavior: An introduction to a special issue. *Current Psychology*. 2019. Vol. 38. P. 910–911. <https://doi.org/10.1007/s12144-019-00377-9>
- Chaikovska O., Holovach T., Melnyk L., Kuzo L. Prosocial Behaviour of Teenagers and Adolescents: Concepts and Tendencies. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2020. Vol. 12(1). P. 226–243. <https://doi.org/10.18662/rrem/211>
- Coombs W. T., Tachkova E. R. Integrating Moral Outrage in Situational Crisis Communication Theory: A Triadic Appraisal Model for Crises. *Management Communication Quarterly*. 2023. <https://doi.org/10.1177/08933189221151177>
- Daga S., Rajan, G. Investigating Linguistic Abilities and its Relationship with Empathy, Emotional Intelligence and Cognitive Flexibility. *PSYCHOLINGUISTICS*. 2023. Vol. 33(2). P. 57–89. <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2023-33-2-57-89>
- Fonteyn L. (2020). Book Review: English Historical Linguistics: Approaches and Perspectives. *Journal of English Linguistics*. 2020. Vol. 48(2). P. 199–204. <https://doi.org/10.1177/0075424220913087>
- Harwood J., Tracy K. (2021). Language–AND–Social Psychology: Epilogue. *Journal of Language and Social Psychology*. 2021. Vol. 40(1). P. 172–178. <https://doi.org/10.1177/0261927X20962846>
- Ironsi C. S. Improving Communicative Competence Levels of Pre-Service Teachers Through Spoken-Based Reflection Instruction. *Journal of Education*. 2023. Vol. 203(3). P. 678–689. <https://doi.org/10.1177/00220574211044543>
- Jiang Y., Yao Y., Zhu X., Wang S. The Influence of College Students' Empathy on Prosocial Behavior in the COVID-19 Pandemic: The Mediating Role of Social Responsibility. *Frontiers in Psychiatry*. 2021. Vol. 12. P. 782246. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2021.782246>
- Казміренко В. П., Сіверс З. В., Духневич В. М. Активізація когнітивних процесів у спілкуванні. Київ. Міленіум. 2011. 268 с. http://psy-lpr.at.ua/Materials/aktivizacija_kognitivnykh_procesiv_u_spilkuvani.pdf
- Kiessling C., Fabry G. What is communicative competence and how can it be acquired? *GMS Journal for Medical Education*. 2021. Vol. 38(3). P. 49. <https://doi.org/10.3205/zma001445>
- Kim M. Y., Joshanloo M., Foldesi E. Relationship Between Emotional Expression Discrepancy and Life

- psycnet.apa.org/doi/10.18800/psico.201901.012
- Oberle, E., Ji, X. R., & Molyneux, T. M. (2023). Pathways from Prosocial Behaviour to Emotional Health and Academic Achievement in Early Adolescence. *The Journal of Early Adolescence*, 43(5), 632–653. <https://doi.org/10.1177/02724316221113349>
- Rickheit, G., & Strohner, H. (2008). *Handbook of communication competence*. Berlin. <https://doi.org/10.1515/9783110199000>
- Rivella, C., Zanetti, A., Bertamino, M., Primavera, L., Moretti, P., & Viterbori, P. (2022). Emotional and social functioning after stroke in childhood: a systematic review. *Disability and Rehabilitation*. <https://doi.org/10.1080/09638288.2022.2144490>
- Samper, P., Llorca, A., Malonda, E., & Mestre, M. V. (2021). Examining the predictors of prosocial behavior in young offenders and nonoffenders. *International Journal of Behavioral Development*, 45(4), 299–309. <https://doi.org/10.1177/0165025421995930>
- Shashikanta, T., Rupsha, M., Quais, F, Bikesh, K., & Arindam, B. (2019). Use of Prosocial Word Enhances the Processing of Language: Frequency Domain Analysis of Human EEG. *Journal of Psycholinguist Research*, 48(1), 145–161. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30043323/>,
- Shevchenko, N. F. (2005). Stanovlennia profesiinoi svidomosti praktychnykh psykholohiv u protsesi fakhovoi pidhotovky [Formation of professional consciousness of practical psychologists during the professional training]. Kyiv: Milenium. http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2015_3_23
- Shevenko, A. M. (2016). Metodychne zabezpechennia vidboru uchnivskoi molodi do vyshchykh navchalnykh zakladiv pedahohichnoho profilu [Methodological support for the selection of young students to higher educational institutions of a pedagogical profile]. Kyiv. https://lib.iitta.gov.ua/705891/1/методичні%20реком_Шевенко.pdf
- Tarvin, L. D. (2015). Communicative Competence: Its Definition, Connection to Teaching, and Relationship with Interactional Competence. *Research*. <https://doi.org/10.13140/RG.2.1.3214.2807>
- Turchak, O. M. (2015). Psykholohichni osoblyvosti verbalnykh proiaviv tryvozhnosti studentiv u sytuatsiiakh emotsiinoi napruhy [Psychological features of students' verbal manifestations of anxiety in situations of emotional tension]. *Candidate's thesis. Ostroh*. https://theses.oa.edu.ua/DATA/55/Turchak_O_M.pdf
- Tur, O. M. (2019). Teoretychni i metodychni zasady formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnykh fakhivtsiv iz dokumentoznavstva ta informatsiinoi diialnosti v protsesi profesiinoi pidhotovky [Theoretical and methodological principles Satisfaction Across Culture and Personal Values. *Current Psychology*. 2020. Vol. 39. P. 1087–1097. <https://doi.org/10.1007/s12144-018-9826-6>
- Корчакова Н. В. Вікова генеза просоціальності особистості. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.07. “Педагогічна та вікова психологія”. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ. 2018. 565с. https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/Д_26.053.10/Korchakova.pdf
- Korniyaka O. The Communicative Determinants of Professional Self-Fulfillment of University Lecturers. *PSYCHOLINGUISTICS*. 2018. Vol. 23(1). P. 139–159. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1211179>
- Лук'яничук Н. В. Формування комунікативної компетентності обдарованих старшокласників у віртуальній комунікації. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2013. № 5. С. 35–39. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Otros_2013_5_11
- Martí-Vilar M., Corell-García L., Merino-Soto C. Systematic review of prosocial behavior measures. *Revista de Psicología*. 2019. Vol. 37(1). P. 349–377. <https://psycnet.apa.org/doi/10.18800/psico.201901.012>
- Oberle E., Ji X. R., Molyneux T. M. Pathways from Prosocial Behaviour to Emotional Health and Academic Achievement in Early Adolescence. *The Journal of Early Adolescence*. 2023. Vol. 43(5). P. 632–653. <https://doi.org/10.1177/02724316221113349>
- Rickheit G., Strohner H. *Handbook of communication competence*. Berlin. 2008. <https://doi.org/10.1515/9783110199000>
- Rivella C., Zanetti A., Bertamino M., Primavera L., Moretti P., Viterbori P. Emotional and social functioning after stroke in childhood: a systematic review. *Disability and Rehabilitation*. 2022. <https://doi.org/10.1080/09638288.2022.2144490>
- Samper P., Llorca A., Malonda E., Mestre M. V. Examining the predictors of prosocial behavior in young offenders and nonoffenders. *International Journal of Behavioral Development*. 2021. Vol. 45(4). P. 299–309. <https://doi.org/10.1177/0165025421995930>
- Shashikanta T., Rupsha M., Quais F, Bikesh K., Arindam B. Use of Prosocial Word Enhances the Processing of Language: Frequency Domain Analysis of Human EEG. *Journal of Psycholinguist Research*. 2019. Vol. 48(1). P. 145–161. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30043323/>
- Шевченко Н. Ф. Дослідження становлення професійної свідомості майбутніх практичних психологів у процесі фахової підготовки. *Науковий вісник ХДУ. Серія: Психологічні науки*. 2015. Вип. 3. С. 117–122. http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2015_3_23

Interrelation of Communicative Speech Competence and Prosocial Behavior of Students

of the formation of communicative competence of future specialists in document studies and information activities in the process of professional training]. Doctor's thesis. Kharkiv. http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/2019/10/dis_Tur_dodatku.pdf

Virta, J., Hökkä, P., Eteläpelto, A., & Rasku-Puttonen, H. (2023). Informal learning contexts in the construction of physical education student teachers' professional identity. *European Physical Education Review*, 29(1), 22–39. <https://doi.org/10.1177/1356336X221105263>

Шевенко А. М. Методичне забезпечення відбору учнівської молоді до вищих навчальних закладів педагогічного профілю. Київ. 2016. 157 с. https://lib.iitta.gov.ua/705891/1/методичні%20реком_Шевенко.pdf

Tarvin L. D. Communicative Competence: Its Definition, Connection to Teaching, and Relationship with Interactional Competence. *Research*. 2015. <https://doi.org/10.13140/RG.2.1.3214.2807>

Турчак О. М. Психологічні особливості вербальних проявів тривожності студентів у ситуаціях емоційної напруги. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07. "Педагогічна та вікова психологія". Острог. 2015. 245 с. https://theses.oa.edu.ua/DATA/55/Tyrchak_O_M.pdf

Тур О. М. Теоретичні і методичні засади формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців із документознавства та інформаційної діяльності в процесі професійної підготовки. Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. Харків. 2019. 200 с. http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/2019/10/dis_Tur_dodatku.pdf

Virta J., Hökkä P., Eteläpelto A., Rasku-Puttonen H. Informal learning contexts in the construction of physical education student teachers' professional identity. *European Physical Education Review*. 2023. Vol. 29(1). P. 22–39. <https://doi.org/10.1177/1356336X221105263>

